

Dokumentation av miljöuppföljning av Grundskolenämnden (GSN) och Förskolenämnden (FSN) i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde 21 april 2022

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger

Inledning: Eleverna har kunskap om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället. Målvärdet till 2030 är 90 och utfall låg på 86 %.

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser mycket positivt på att nämnderna arbetar med miljöfrågor genom läroplanen för att nå elever i tidig ålder. Genom att nå invånare tidigt kan BUF påverka normer och beteenden.

Miljöstrategerna tycker att det är glädjande att se ett sådant högt utfall vilket indikerar att eleverna skattar sin egen kunskap och förståelse för betydelsen för hälsan, miljön och samhället högt. Då undersökningen är en självskattning från elevernas sida, bör man tolka resultatet av utfallet med försiktighet. Människor har tendens att skatta sig själva på ett sätt som inte alltid stämmer överens med verkligheten. Det skulle vara intressant och veta mer om hur den här typen av undersökningar går till, hur många elever är det som svarar, vad för typ av frågor som ställs, hur många som kopplar till miljön respektive hälsa och samhälle och om denna mätning kopplar till någon beteendepåföljning.

Rekommendation:

Då utfallet för nämndmålet är nära att nås, rekommenderar miljöstrategerna att grundskolenämnden ser över målet inför nästa verksamhetsår. Det kan vara läge att anta ett nytt mål. Det nya målet skulle till exempel kunna vara kopplat till hur många procent av skolans kurser som innehåller inslag av hållbarhet.

Alternativ skulle GSN kunna följa upp det nuvarande målet med någon form av undersökning som inte är baserat på elevernas självskattning. En sådan undersökning skulle visa om elevernas självskattning är i linje med "verkligheten". Gör vi som vi säger?

C. Mål 79 om att verksamheter, där mat serveras, ska arbeta aktivt med att minska matsvinnet, främst portionsmatsvinn.

C. Miljöbokslutet för 2021 visar att kommunen har fortsatt arbetet med att minska utsläppen från kött och charkprodukter

Reflektioner:

Nämnderna har mål om att minska måltiders påverkan på klimatet samt att öka andelen ekologiska livsmedel. Förvaltningen tycker att det bedrivs ett bra och brett arbete med att minska måltidernas klimatpåverkan. Höjd kunskap leder till ökad kompetens och det är extra roligt att höra att utbildningen som erbjuds till måltidspersonalen har gett resultatet. Denna typ av kompetensutveckling tycker miljöstrategerna att nämnderna gärna får fortsätta med. Miljöstrategerna ser även positivt på att erbjuda endast vegetariskt två dagar i veckan för att få ned köttkonsumtionen och därigenom även

minska klimatpåverkan från måltiderna. Förvaltningen tycker även att det är mycket positivt att GSN och FSN arbetar med att minska matsvinnet på skolorna. Alla dessa aktiviteter och åtgärder leder till minskad klimatpåverkan från måltiderna.

Andelen ekologiska livsmedel har minskat de senaste åren vilket är tråkigt att se. Nämnderna har identifierat vad nedgången kan bero på vilket är en bra utgångspunkt för att vända trenden uppåt. Förvaltningen har kostkonsulenter som rekommenderar matsedel som är klimat och ekoberäknad och har därmed intern kompetens som kan bidra till att vända trenden uppåt.

Rekommendation:

Miljöstrategerna rekommenderar nämnderna att fortsätta med sitt arbete och fundera över om de kan välja en indikator som bättre passar målet kopplat till klimatpåverkan från måltiderna. Förslag på indikator skulle kunna vara: CO2-utsläpp från livsmedel.

Miljöstrategerna rekommenderar grundskolorna att ta tillvara på kostkonsulenternas kompetens och rekommendationer i en än högre utsträckning.

Avsaknad av ett konkret målvärde kopplat till andelen ekologiska livsmedel har identifierats som en orsak till att andelen ekologiska livsmedel har minskat, med bakgrund av detta rekommenderas att nämnderna antar ett konkret målvärde för andelen ekologiska livsmedel för sin verksamhet. Detta kopplar till området "gifter i miljön" i kommunens nyligen antagna miljöprogram.

B. Mål 73 om att byta ut, senast 2021, samtliga farliga ämnen i varor och produkter som används i kommunens verksamheter och som kan ha allvarliga hälso- och/eller miljöeffekter.

Reflektion:

Förvaltningen är imponerad över arbetet som bedrivs av nämnderna i syfte att minska farliga ämnen i varor och produkter i sina verksamheter och har inga rekommendationer utöver att fortsätta med det systematiska arbetet som bedrivs.

B. I förslaget till nytt miljöprogram finns ambitionen om att öka återbruk och återanvändning av t.ex. kontorsmöbler. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Det finns också i nuvarande miljöprogram ett mål (77) om källsortering på alla enheter. GSN får gärna berätta hur arbetet går med dels återbruk, dels även sopsortering.

Reflektion:

Miljöstrategerna tycker att det är bra att nämnderna försöker att återbruka där det går att återbruka och har förståelse för problembilden och utmaningarna som finns inom detta område. Miljöstrategerna är positiva till att nämnderna skickat önskemål om upphandling av basutbud och hjälper gärna till med den stöttning som vi kan erbjuda för att ro hem en sådan upphandling. Då det lyftes att avtal saknas för köp av återbrukade möbler vill miljöstrategerna tipsa nämnderna om att SKR tagit fram ett ramavtal för detta som alla kommuner kan använda sig av: <https://www.adda.se/upphandling-och-ramavtal/vara-ramavtal-och->

[upphandlingar/ramavtal-och-avtalskategorier/kontor-och-forbrukning/mobler-aterbruk.](#)

Bilaga

Dokumentation av miljöuppföljning av Grund- och förskolenämnden i samband med Klimat- och stadsmiljönämnds sammanträde 21 april 2022

BUF representerades av: Tomas Selin (C), ordförande i förskolenämnden, Gorges Barkho (KD), vice ordförande i grundskolenämnden, och Linda Gebauer Lokalsamordnare på Barn- och utbildningsförvaltningen (BUF).

Inledande från BUF:

Anteckningar:

Förvaltningen har en utsedd miljösamordnare, som idag är tjänstledig, dock finns en ersättare som säkerställer fortsatt delaktighet i kommunens miljösamordnargrupp och samarbete mellan förvaltningsgränserna. Förvaltningen tycker att det är viktigt att få med miljöfrågor i tidig ålder i utbildningen och har därmed mål som knutits till läroplanen. Förvaltningen jobbar även aktivt med måltidsfrågorna.

Nämndmål: Eleverna har kunskap om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

- Utfall: 86 %

Förvaltningen har mål om att minska måltidernas klimatpåverkan och öka ekologiska andelen av måltiderna samt aktivt arbeta med att minska matsvinnet.

Förra året hade förvaltningen en lång dragning kring pedagogiskt lärande i förskolan, vilket de fortsatt arbetar med, och kommer idag inte ta upp denna aspekt. Fokus för dagens presentation ligger på de frågor som förvaltningen har fått inför dagens sammanträde.

A. KLN har gett uppdrag 2022 i verksamhetsplanen: "Nämnden ska utveckla sitt stöd till barn- och utbildningsförvaltningen och gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen för att öka deras förutsättningar att erbjuda barn och elever vistelse i naturen och kunskap om miljö- och hållbarhetsfrågor." Redan 2021 inleddes samtal om detta arbete. Frågan togs upp vid miljöuppföljningen 2021. FSN får gärna berätta om förutsättningarna 2022 att utveckla arbetet. (likalydande för GSN)

Anteckningar:

Både FSN och GSN ser positivt på detta erbjudande. De vet om att MBF har haft erbjudanden om vandring m.m. till invånare, verksamheter och vissa förskolor har nappat på erbjudandet som då fanns.

Förvaltningen är väldigt positiv till något sorts koncept till naturskola och andra samarbeten. Om MBF tar initiativ till ett sådant uppdrag är BUF med på tåget. Har positiva erfarenheter från tidigare erbjudande.

B. Mål 73 om att byta ut, senast 2021, samtliga farliga ämnen i varor och produkter som används i kommunens verksamheter och som kan ha allvarliga hälso- och/eller miljöeffekter. Förskolan har sedan 2015 en plan för giftfria förskolor och sedan 2020 finns en kommunövergripande handlingsplan. Frågan togs upp vid miljöuppföljningen 2021. FSN får denna gång gärna återkoppla kring status i detta arbete i form av summerande statistik.

Anteckningar:

BUF anser att det är en viktig fråga och jobbar aktivt och systematiskt med frågan. Förvaltningen har en arbetsgrupp kopplat till arbetet som jobbat med att anpassa checklistan utifrån BUF:s verksamhet. Arbetsgruppen har en styrgrupp kopplat till arbetet som de förankrat förslaget med och har sedan tagit vidare förankringsarbetet till enhetschefer och rektorer. Arbetsgruppen jobbar även med uppföljning av enheternas arbete mot gifter i miljön och har fått in svar från alla skolor som de sammanställt, med tillhörande avvikelser, och som sedan skickats vidare till ansvarig kemikaliesamordnare för kommunen.

Prioritet ligger på att rensa bort leksaker i plast. Personalen anser dock att det är svårt att göra rätt, att det finns en del målkonflikter och utmaningar med arbetet. Det finns t.ex. upphandlade produkter som är bättre för miljön, men som är slut i lagret, men behovet är nu. Hur att göra vid ett sådant läge? Glas är kanske bättre för miljön, men hur säkerställer vi att det är en bra miljö för våra barn och elever. Glas går sönder.

Vill kunna källsortera förpackningar och farligt avfall, men det finns inte alltid möjlighet att kunna lämna ifrån sig material så att det sorteras rätt. Vissa lokaler saknar förutsättningar - alla förskolor är inte dimensionerade för att kunna ta hand om allt avfall. Dock anser förvaltningen att det inte ska behöva vara så, alla verksamheter ska kunna sortera rätt.

BUF tycker att det skulle behövas fler alternativ i upphandlingen och behöver hjälp med rätt förutsättningar.

Jobbar mycket med att lyfta behovet och önskemål i remissvar och i lokalplaneringsprocessen. Samarbetar mycket med fastighetsbolagen.

Viljan finns.

B. I förslaget till nytt miljöprogram finns ambitionen om att öka återbruk och återanvändning av t.ex. kontorsmöbler. Även i kommunens nya avfallsplan finns mål för att öka återbruk. Det finns också i nuvarande miljöprogram ett mål (77) om källsortering på alla enheter. GSN får gärna berätta hur arbetet går med dels återbruk, dels även sopsortering.

Anteckningar:

Förvaltningen är positiva till att använda återbrukade möbler och material och gör det där möjlighet till återbruk finns. Till exempel har en helt ny skola –

Tomtebergaskolan använt begagnade möbler. Skolor och förskolor återanvänder möbler vid flytt.

Böcker och kontorsmöbler lyfts som mest relevanta kategorier. Förvaltningen lyfter utmaningar inom detta område och problematiserar att begagnat inte alltid kan säkerställas vara giftfria.

Det saknas idag avtal för köp av återbrukade möbler och för att det ska vara enkelt att återbruka i större utsträckning har BUF skickat önskemål om upphandling av basutbud av möbler för skola och förskola när nya möbler behöver köpas. Måste jobba med upphandling för att få fler alternativ.

- Säkerställa att möbler är bra ur miljösynpunkt
- Underlätta för rektorer och andra involverade i nu- och ombyggnationer
- Enhetlighet
- Kompetenser hjälps åt

C. Mål 79 om att verksamheter, där mat serveras, ska arbeta aktivt med att minska matsvinnet, främst portionsmatsvinn. KLN noterar i FSNs VP för 2022 följande måltext: "Måltiderna i förskolan har stor betydelse för barnens hälsa och välbefinnande. De är en grund för att barnen ska orka leka och lära. Förskolan erbjuder barnen olika livsmedel och maträtter. Hållbara matvanor och livsmedelsval är viktiga ur miljö- och klimatsynpunkt. Måltiden kan också vara ett forum för att lära sig om och reflektera kring hållbarhet."

C. Miljöbokslutet för 2021 visar att kommunen har fortsatt arbetet med att minska utsläppen från kött och charkprodukter och gått från 6,1 procent vid programperiodens start 2017 till 3,5 procent under 2021. Inom kommunen finns det flera skolor som arbetet aktivt med vegetarisk matsedel och hållbar mat, särskilt Skapaskolan och Annerstaskolan. GSN får gärna kommentera kring hur arbetet går med att minska andelen kött och om det finns någon strategi för andra skolor än de nämnda.

Gemensamma anteckningar för bägge frågorna:

BUF jobbar med matfrågan både på förskolorna och i grundskolorna.

Bland annat erbjuds utbildningar till måltidspersonalen. Det handlar då om att öka kunskap och ge personal rätt kompetens att kunna fatta rätt beslut. Efter kompetensutvecklingen har verksamheten sett en halvering av rött kött.

Genom att satsa mer på vegetariskt och ha två vegetariska dagar i veckan bidrar förvaltningen till målet om att minska klimatpåverkan från köttkonsumtion.

Andelen ekologiska livsmedel har sjunkit de senaste åren hos både förskolorna och grundskolorna. En del förklaring till att andelen ekologiskt har gått ned är verksamheterna inte har ett konkret mål om hur stor andel som de ska uppnå. Och en annan förklaring är att det är dyrare med ekologiskt. Finns också en

målkonflikt i att vad som är bäst för miljön- och klimatet. Det är inte alltid att alla ekologiska livsmedel är bättre för miljön eller klimatet.

Utfall för förskolan var 45 % 2021 och utfall för grundskolan var 32,4%.

Förskolan ligger bättre till för att de bättre följer kostkonsulenternas rekommenderade matsedel som är klimat och ekoberäknad.

Förskolan jobbar även med att ge diplom för de förskolor som har högst andel ekologiskt. Även grundskolan engagerar sina skolor genom att utlysa en tävling mellan skolorna gällande vem som har den högsta andelen ekologiska livsmedel.

Frågestund:

Frågor:

Undrar över matsvinnet. Näringsliv säljer mat som inte är dagsfärskt. Den maten som ändå bli över i skolan, har ni tänkt på något kring hur att göra med den i stället för att kasta den? Vilken reflektion finns över att det blir så mycket mat över.

Svar: Verksamheterna arbetar med måltidsplanering. Genom till exempel att ta till vara på det som blivit för att skapa nya rätter till dagen efter. Vid perioder med längre ledighet försöker verksamheterna att anpassa mängden mat till antal elever. Dock är det ibland svårt att beräkna hur många elever som kommer, vilket kan resultera i svinn.

Fråga:

Vad görs i klassrummen? Matsvinnsfrågan.

Svar: Har en person (Annika) som jobbar med denna fråga. Har bland annat workshops med alla kockar i skolan. Det är ett långsiktigt arbete och bearbeta nya beteende och attityder kring frågan. Det förs kontinuerliga dialoger.

Fråga:

Siffror kring ekologiska medel – nedgång från tidigare år. Nyfiken på vad som ligger bakom nedgången?

Sätta mål om elevers kunskap där målvärde till 2030 är 90 % och resultaten idag är 87 %. Varför har ni inte 100 % eller ett annat mål när det antagna nästan är uppfyllt.

Svar: Vet ej vad nedgången beror på. Tycker inte att det är en så stor nedgång, avvikelserna är små, kanske kan pandemin påverkat. Tror inte på att det är en trend. Vi kan gräva i det och återkomma.

Fråga:

Varför är inte andelen närproducerat högre?

Svar: Bra fråga, ska undersöka vidare.

Fråga: Kan man som privatperson äta på skolorna?

Svar: Ja, det kan man. Det var uppehåll under pandemin, men det ska vara igång nu. Går att köpa kpongghäfte i kommunhuset.

Fundering: Tycker att det är oroande att andelen ekologiska andelen har minskat från 43 till 32 utan att det har reagerats på.

Replik på Fundering: Engegengang behöver komma nedifrån för att lyckas.

Fråga: Varför används fortfarande plastmuggar till tex konferenser eller workshops?

Svar: **Dålig uppkoppling digitalt och svar hördes inte. Komplettera gärna om möjligt.**

Frågor:

Borde det inte vara en upphandlare med i arbetsgruppen för arbetet med gifter i miljön? Vem vet bäst vad som behövs till förskolan?

Svar: Ingen upphandlare med i denna grupp. I framtiden kanske det behövs en upphandlare i gruppen. Det är inte jag som lokalplanerare som vet bäst, anser att det är personalen på förskolan som vet bäst vad de behöver. En samverkan med upphandlare och personal är den bästa lösningen.

Kommentar från BUF: När vi fasar ut behöver vi köpa in. Kostnadsfråga.

Kommentar från nämnd: Fortsätta förmedla målkonflikter, var inte rätt för att prata om problemen som uppstår. Viktigt för oss att höra och få förståelse för.